

NECİB MAHFUZ KİTAP ÖDÜLÜ, 2013

BU ŞEHİRİN MUTFAKLARINDA BİÇAK YOK

HALİD HALİFE

Deli

Halid Halife

Suriye'nin ünlü çağdaş yazarlarından biri olan Halid Halife 1964 yılında Halep'te doğdu. Hukuk öğreniminin ardından otuz yıl boyunca çeşitli yazın türlerinde eserler kaleme aldı. Yazara 2013 yılında Necib Mahfuz Kitap Ödülü'nü kazandıran ve Türkçede yayımlanan ilk romanı *Bu Şehrin Mutfaklarında Bıçak Yok*, aynı zamanda 2014'te Uluslararası Arap Edebiyatı Ödülü'nde (IPAF) finale kalan yapıtlardan biri oldu. Birçok televizyon dizisinin senaryosunu da kaleme alan yazarın çalışmaları pek çok dile çevrildi. *Dalaverenin Bekçisi* (1993) ve *Çingenenin Defterleri* (2000) romanlarından sonra yayımladığı *Nefrete Övgü* (2006) ile 2008'de Uluslararası Arap Edebiyatı Ödülü'nün finalistleri arasında yer aldı. 2016'da raflarda yerini alan *Ölmek Zor İş* romanından sonra 2019'da okurla buluşan son romanı *Kimse Namazlarını Kılmadı* da dünya çapında üne ulaştı.

Hümeyra Rızvanoğlu Süzen

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda tamamladığı lisans öğreniminin ardından aynı üniversitede yüksek lisans ve doktora yaptı. Bir süre MEB bünyesinde Arapça öğretmenliği yaptıktan sonra Gazi Üniversitesi'nde araştırma görevlisi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Harran Üniversitesi, Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda doktor öğretim üyesi olarak görev yapan Rızvanoğlu Süzen'in çeşitli süreli yayınlarda yer alan öykü çevirileri de bulunmaktadır.

BU ŞEHİRİN MUTFAKLARINDA BIÇAK YOK

© 2018, Tudem Yayın Grubu

1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 2013, Halid Halife

İlk baskı 2013 yılında, Mısır'da *Lâ Sekâkine fi Matâbih Hâzihi'l-Medîne* adıyla Dâr el-Ayn tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu kitabın telif hakları RAYA - The Agency for Arabic Literature ile anlaşmalı olarak KALEM Ajans aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: Halid Halife

TÜRKÇELEŐTİREN: Hümeýra Rızvanođlu Süzen

EDİTÖR: Hilâl Aydın

DÜZELTİ: İlke Aykanat Çam, Ayşegöl Utku Günaydın

SON OKUMA: Olcay Mağden Ünal, Sinan Çam

KAPAK TASARIMI: Burak Tuna

GRAFİK UYGULAMA: Aynur Sarıbüyük

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. km Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Eylül 2020 (2000 adet)

ISBN: 978-605-2349-52-6

Yayınevi sertifika no: 45041

Matbaa sertifika no: 48083

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ'nin tescilli markasıdır.

NECİB MAHFUZ KİTAP ÖDÜLÜ, 2013

HALİD HALİFE

**BU ŞEHRİN
MUTFAKLARINDA
BIÇAK YOK**

BİRİNCİ BÖLÜM

Marul Tarlaları

Eve giderken, ansızın öldüğünde annemin henüz altmış beşine bile basmadığını anımsadım. İçten içe bu durumdan memnundum; sürekli nefes alamadığından şikâyet edip durduğu göz önüne alınırsa ölümünün on yıl kadar geciktiğini düşünüyordum. Nizar dayım onun bir öğle vakti artık küf tutmuş yatağından kalkıp meçhul birine uzun bir mektup yazmaya başladığını anlatmıştı. Artık kimse için bir anlamı kalmayan geçmiş hakkında uzun sohbetler ettiği eski bir sevgiliye ya da arkadaşına yazdığını düşünmüştük. Fakat annem ömrünün son yıllarında hep o geçmişte yaşıyordu ve bırakmaya da hiç niyeti yoktu. Cenaze merasimine ve ulusal yasa rağmen, Başkan'ın da her varlık gibi öldüğüne inanmamıştı. Televizyonlar ölen Başkan'ın eski görüntülerini ve konuşmalarını yayınladı. Onun hasletlerini sayan, “Başkan Baba”, “Savaşın ve Barışın Lideri”, “Arapların Bilgesi”, “İlk Matematikçi”, “İlk Hâkim”, “İlk Mühendis” gibi sonu gelmez unvanlarını zikreden ve erdemlerini büyük bir huşuyla anlatırken gözlerine yaş dolan yüzlerce insanı konuk etti televizyonlar... “İlk Tanrı” diyemedikleri için öyle ağlamaklıydılar ki!

“Güç ve şiddet ölmez,” derdi annem, “kurbanların kanı zalimin ölmesine müsaade etmez. Aralık bırakılan ve katili boğana kadar gittikçe daralan bir kapıdır o.” Geçmişine ait favori öykülerinden sözcükler seçmişti bunu söylerken. Şık giyinmiş arkadaşlarının kıyafetlerini, umudu anımsatan hoş kokularını coşkuyla tarif eder,

onların henüz dalından koparılmamış, güneşin ışıkları altında ki kar beyazı pamuk topaklarını andıran fotoğraflarını gösterirdi. Geçmiş yüceltip dururken sefil hayatından intikam alırcasına maziden keyifle söz ediyor, eskilerin güneşini tarif ediyor, her yağmur sonrası gelen o eski toprak kokusunu özlüyor, bize her şeyin gerçekten değiştiğini hissettiriyordu. Bizler marulun en taze, kadınların en dişi olduğu o güzel zamanlarda yaşamadığımız için ne kadar da acınasıydık!

Müsveddeleri günlerce masanın üzerinde bırakmıştı; yirmi yıl boyunca Abdülmünim dayıma ait Babunnasr girişindeki kitapçıdan getirdiği özel Çin mürekkebiyle yazılmış, yazıları tozdan görünmeyen diğer mektuplar gibi onları da umursamadık. Dayımı ziyaret etmeyi ve tarçın kokulu çizgili kâğıtlardan istemeyi alışkanlık hâline getirmişti. O da istemesine alışmıştı ama artık onunla “tramvay zamanları” dedikleri o örselenmiş çocukluklarına ve çapraşık ilişkilerine dair anılarını paylaşmıyordu. Ona sessizce beyaz kâğıt destesini verir, parasını iade eder, annemin sabır temennilerini duymazdı. Karanlık köşesine dönüp oturur, yanından ayırmadığı solmuş aile fotoğrafına daldardı. Fotoğrafın tam ortasında oğlu Yahya gülümseyerek duruyordu; saçları zeytinyağıyla taranmış, ıslıl ıslıldı. Birbirleriyle her zaman uzlaşa içinde olma isteğini anlatırcasına, kardeşleri Hasan ve Hüseyin güçlü ve güven verici bir tavırla kollarını ona dolamıştı.

Abdülmünim dayım artık o fotoğrafta oğlu Yahya’dan başka kimseyi görmüyordu. Onu son kez üniversite hastanesinin morgunda, yüzü yanmış, parmakları olmayan bir ceset olarak görmüştü. Vücudunda kablo izleri ile henüz kapanmamış irinli bıçak yaraları vardı. Onu teşhis etmek için bir kez bakması yetmişti, sonra adli tabip rutin bir iş yapıyormuşçasına demir dolabın kapagını kapatmıştı. Dayımın, oğlunun yüzüne dokunmak için yakarmasını dinlememişti bile. Cenazeyi teslim almak için gereken işlemleri yapmasını, morgun koridorlarında tüfekleri ve tam takım savaş üniformalarıyla

dolaşan altı paraşütçü asker gözetiminde merasimsiz gömülmesini istemişti sakince.

Sabah namazından önce oğulları Hasan, Hüseyin ve bir arkadaşıyla birlikte hastaneye gelmişti. Arkadaşını yaka paça dışarı atmışlardı. Naaşı eski bir Volkswagen cenaze aracına taşımışlar, kendileri de çıkıp tabutun başına çökmüşlerdi. Birbirlerinin gözlerinin içine baka baka sessizce ağlıyorlardı.

Ölüm ağır bir şekilde Halep'in ıssız caddelerine yayılıyordu, dayanılacak gibi değildi. Aile mezarlığına ulaştıklarında askerler, cenaze namazı için tabutu indirmelerini istemişlerdi; imam hazır. Abdül-münim dayım delirmiş gibi başını sallayıp kimsenin anlamadığı birkaç kelime homurdanmıştı. Hoca alelacele namazı kıldırıyor, dayım ile iki oğlu da arkasında saf tutuyordu ama askerlerin kirli bir kefene sarılı bir et kütlesi çıkardıkları tabuttan gözlerini hiç ayırmıyorlardı. Askerlerse onun ferî gitmiş gözlerine bakmalarına da, insanın kardeşi öldüğünde yapması gerektiği gibi onu bağırlarına basmalarına da müsaade etmemişlerdi. Gözyaşları gözlerinde donup kalmıştı. Sessizce ağlayan ve kimsenin gizemini çözmekle ilgilenmediği anlaşılmaz sözcükler homurdanmaya devam eden babalarına bakmakla yetiniyorlardı.

Annem uzun süren bir komanın ardından uyanıp ayakları sallanan yemek masasında bir sinek gibi sessiz vızıltılar çıkaran Nizar'ın yanına oturmuş, ona "değerli arkadaşım" diye hitap ettiği bir adama yazdığı mektuptan satırlar okuyordu. Her şeyin bittiğini, okyanusları aşan bir geminin güvertesinde tango melodileriyle dans edeceklerine dair verdiği sözün gerçekleşmesini artık beklemediğini söylüyordu. Evvelki mektuplarında kullandığı üstü kapalı lafları bırakmış, sıçan gibi kokan erkeklere güvenilmeyeceğini açıkça yazmıştı. Mektubun sansür memurunun eline geçmesinden korkmadan, son bir cesaret anında artık kendisi için hiçbir şeyin önemi olmadığını, onaylanmanın

umurunda olmadığını ilan etmişti işte. Günah işlemiş bir kadın olduğunu bir an bile düşünmüyor, aksine, güçlü bir şekilde ölüme yürümenin, kendisinden önce ölmüş hayallerine çok yakıştığını söylüyordu. Artık yenilgiden korkmuyordu.

Nizar, annemin ölümünden önceki son aylarda böylesi akşamlar geçirmeye alışmıştı. Tek başına eski, tahta bir sandalyeye oturuyor, ablasının zaman zaman komadan uyanış sayıklamalarını dinliyordu. O ise gerçekten görüyormuşçasına yaşadığı halüsinasyonları Nizar'a anlatıyordu. Sanki başka kimsenin izlemediği tek kişilik bir sinema filmiydi. Ona kardeşim Reşid'i kovalayan gölgelerden bahsediyor, memleketin durumunu soruyor, sessizliğine tekrar dönene kadar şaşırtıcı bir güçle ve açık seçik cümlelerle, hiç durmadan, saatlerce sebze fiyatları hakkında konuşuyor, Meydan Ekbez İstasyonu civarındaki o eski taş evde babamla geçirdiği geceleri anlatıyordu. Herhangi normal bir kadın gibi gülüyor, Elena'ya kahve ikram ettiğini ve ona kayısı reçeli yapmayı öğrettiğini özlemle anımsıyordu. Onları tanımayan birine bu hâlleri normal gelirdi; yaşlılık zamanlarını sohbet edip çekirdek çitleyerek birlikte geçirmeyi seçmiş iki kardeş... Yakalarını bırakmayan geçmiş aile hesaplarını görüyor, mazilerindeki insanları yeniden değerlendiriyor, muhasebesini yapıyor, herkesin ya öldüğünü ya da uzun zaman önce buralardan göçtüğünü fark edince de susup bütün güzelliğine rağmen geçmişin onlara yalnızca felaket getirdiğini düşünüyorlardı.

Annemin son günlerinde Reşid kayıptı. Annem onun yokluğuna artık dayanamıyor, uyanıkken de kendinde değilken de onu sayıklıyordu. Bize onun ölmediğini, döneceğini söylüyordu. Susuyordum; Reşid'in yokluğuyla ilgili masal uyduracak hâlim yoktu. Yeteri kadar halüsinasyon yaşadığına inanıyordum; kayıp kardeşimle ilgili yalan bir hikâyeyle duygularını yıpratmaya gerek yoktu. Reşid annemin boylu boyunca uzanmış huzur içindeki cansız bedenini görmeyeceği için üzgündüm. Kaybolan hayallerimiz için gözyaşı dökemeyecekti.

Taziye salonunun kapısında dururken ilk kez, onun yanımda olup omuzlarımdaki bu yükü benimle paylaşmasını diledim. Nizar dayım bu salonu, bizi insanların baskıcı bakışlarından sakınmak için kiralamıştı; çünkü evimizi bir kez görmeleri bile, bir ailenin hayallerinin nasıl yıkıldığını herkesin anlaması için yeter de artardı.

Nizar dayım, Çatlak Sevsen'i aramamı ve onu zorla da olsa getirmemi istemişti. Aniden ağlamaya başlasa da kararlı bir ses tonuyla konuşuyordu. Tıpkı annemin bize, babamın bizi terk edip Elena denen, kendisinden otuz yaş büyük Amerikalı bir kadınla New York'a gittiğini söylediği zamanki sesine benziyordu. Babamdan hiç haber yoktu. Annem onun ölmediğini ama beklemeye de gerek olmadığını söylemişti. Gözümüzün önünde babama ait eşyaları; İngiliz işi bir çuhayı, içi doldurulmuş üç şahini, bir yığın çizgili gömleği ve eprilmiş pantolonlar ile demiryolu memurlarına verilen rozet ve şapkaları ayırdı. Buz gibi bir tavırla babamın mirasını bölüşebileceğimizi söyledikten sonra kapıyı çarpıp çıktı. Ardından kopan feryadını duyduğumuzda, yaklaşan felaketin kokusunu içimize çektik.

Ölümünün ardından annemin ceylan derisiyle kaplı, henüz rengi solmamış albümüne bakmak için yeterince zamanım olduğunu düşündüm. Dokusu hâlâ yumuşacıktı. Sanki evimizde henüz harap olmamış tek şey olmasının kutsallığı vardı üzerinde. Büyük bir huzur hissettim; solgun benzinin, dağlarda tek başına kalmış bir çakal gibi gece boyu bitmeyen inlemelerinin sebebini hiç bilmediğimiz kız kardeşim Suad'ın fotoğraflarını görecektim.

Suad'ın, ölümünden birkaç hafta önceki aralıksız hezeyanları bize geleceğimizi düşündürüyordu. Salonun duvarında asılı duran aile fotoğrafımız görmezden gelmeye çalıştığımız bir can sıkıntısının sebebi olmuş, artık örtbas edilemeyen koca bir yalan hâline gelmişti. Annemin kayısı reçeli yapmayı öğrettiği yaşlı bir arkeologla çekip giden, bizi terk eden bir baba; hezeyanlarının nedenini bilmediğimiz, nefes

alabilmek için zar zor ağzını açabilen, hepimizin sevdiği ama annemin, herkesten gizlenmesi gereken kişisel bir ayıp olarak gördüğü zavallı bir kız kardeş...

On yaşına yeni giriyordum ve ne ölümü ne de ayıbı biliyordum. Sevsen, her kavga ettiklerinde yaptığı gibi Suad'ı göğsünden tutup sarsmış ancak o hareket etmemişti. Annem şafak sökünceye kadar beklemiş, sonra da onu yün bir battaniyeye sarıp arkadaşı Neriman ve Nizar dayımla birlikte mezarlığa götürmüştü. Akşam da bize ölümün, sonsuza kadar gitmek ve yok olmak olduğuyla ilgili yavan bir açıklama yapıp Suad'ın artık dönmeyeceğini söylemişti. Ama ayıbımızı kendi ellerimizle gömerken neler hissedeceğimizle ilgili hiçbir şey anlatmamıştı.

Neşeli Suad'ın yok olduğuna inanamamıştık. Sevsen'e onu aramamız gerektiğini söyledim; marul tarlalarında saklanıyor olabilir, bunu hep yapardı! Ya da az ötedeki tren yolu civarında çivilerden kılıç yapıyor, hayalî yolculara sallıyordu!

Trenler evimizin yanından geçerken düdüklerini acı acı öttürürdü. Suad kapıyı açar, sendeleyerek alelacele koşar, vagonları sayar, neşeyle bize makinistin uçabildiğini anlatırdı. Kanatlarını gördüğüne yemin edebilirdi! İnanarak başımızı sallar, dönemeçte kaybolduktan sonra trenin tarlalar üzerinden uçup göğe yükseldiğini hayal ederdik. Trenin nereye konacağını sorduğumuzda, tam da bu soruyu bekliyormuş gibi büyük bir ciddiyetle trenin ölene kadar uçacağını söylemişti. Sıksa bedenini göstererek çocukça bir neşeyle "tıpkı benim gibi" demişti.

Marul tarlalarından geçip mezarlığa ulaştık. Bekçiye Suad'ın yerini sorduğumuzda bize bir toprak yığını gösterdi. Sevsen öfkeyle toprağı dövdü. Sonunda yorgun düştü. "Ağlaml!" dedim, "hem, karanlık çökmeden dönmemiz gerek". Sicim gibi yağın yağmurun altında yürüdük. Hiçbir suçluluk duygusu hissetmeden Reşid'e Suad'ın bizden nefret ettiğini, bir daha da dönmeyeceğini söyleyi-

verdim. Hepsi onun yüzündendi, Reşid onun tahta trenini çaldığı için... Sevsen de beni onaylıyordu işte!

O gece gördüğüm rüyayı kimseye anlatmadım: Suad, kanatsız kuşların taşıdığı upuzun bir trenin makinistiydi. Uzun gagalıydılar ve acı acı ötüyorlardı. Suad'ın saçları bembeyaz, upuzundu. Gülümseyerek önüne bakıyordu, kimsenin görmediği bir melekti.

Sonraları bu rüyamdan Sevsen'e bahsetmiştim. Ona Suad'ın tekrar tekrar gördüğüm o uzun, beyaz saçlı hâlini anlattığımda gülmüştü. Beni tekrar mezarlığa götürdü. Elimizde kır çiçekleriyle, üzerinde hiçbir şey yazmayan mezar taşının önünde duruyorduk. Sevsen'i dinliyordum; abartılı bir ciddiyetle Suad'ın burada gülemediğini, nefes alamadığını, onu solucanların yediğini anlatıyordu. Onun bu uzunca ölüm izahından sonra anladım ki ölüm, sevdiklerimizin yok olmasıydı.

Uzun yıllar sonra onu tesadüfen ucuz Bar Express'te görünce bu uzun izahatlarını hatırlatmışım. Ona ölümün sonsuz bir yok oluş olmadığını, sadece anıların tamamlanması olduğunu anlatmışım. Sarhoş başını onaylayarak sallamıştı. Suad'ı görüp görmediğimi sorduğunda her gün gördüğümü söylemişim ama yalandı. Üzüldü, başını öne eğdi. Ellerimi tutup otuz yılın unutmak için yeterli bir zaman olduğunu söyledi. Birden onun, annemin ölümle ilgili sözlerini aynen tekrarladığını, tıpkı onun gibi ağır ve zoraki el hareketleri yaptığını fark ettim. Sevsen'in anneme benzemeye başlaması beni üzmüştü; az kalsın nefret ettiği bir insana dönüşmenin nasıl bir duygu olduğunu soracaktım.

Reşid beni, Sevsen'in her şeyi unuttuğu konusunda yalan söylediğine ikna etmişti; otuz yıl, sevdiğimiz birini unutmaya yetmezdi. İşte ondan sonra unutmanın, bir yerlerde gizli kalmış küçük ayrıntıları yeniden resmetmek olduğunu anladım. Ama işte bunlar sanrılarımız olduğunu kabul etmediğimiz, bize gerçek gelen ayrıntılardı eninde sonunda.

Son zamanlarda o sakin Kral Faysal Caddesi'nde yürümek bana acı verir olmuştu. Yürürken düşünüyordum... Halep, tıpkı unutmak gibi geçiciydi. Gerçek görüntüsünden geriye kalacak tek şey, ölmemek için her gün tekrar tekrar uyduracağımız bir yalan olacaktı.

Suad'ın ölümü bizi ölümden kaçmayı düşünür hâle getirmişti. Reşid ve ben örtülerimizi almış, Sevsen'in yanına uzanmıştık. O da Suad'ın hortlamasından korkup bize iyice sokulmuştu, çünkü Reşid onun hortlağının her gece kapalı pencerenin etrafında dolandığına emindi. Müzik terimleri ve keman bestelerinin isimlerini kullanarak yaptığı hortlak betimlemelerine iyiden iyiye kendini kaptırmıştı. Üçümüz de karanlığın çöktüğü yerde bizi bekleyen kaçınılmaz bir kaderden kaçıyor gibiydik. Ev sessizliğe gömülüyordu. Sevsen bizi susturuyordu. Susup sıcak bedenine yaklaşıyorduk. O da kendi korkusundan kurtulmak için bizden medet umarcasına bizi kollarının arasına alıyordu.

Yirmi yıl sonra ayaklarımın beni neden son kez onun mezarına getirdiğini bilmiyorum. Mezarına çiçekler serpiştirdim, evimizin bahçesinden kopardığım zeytin dallarını bıraktım. Küçük mezarın yanına oturup saatlerce ağladım. Bir hafta boyunca durmadan ağladıktan sonra gözyaşlarını silip oyuncaklarını paylaşmak için Suad'ın dönmesini bekleyen Reşid'in aksine, onu kaybettiğim için ilk kez ağlıyordum. Ağlamak, beni dayanılmaz kâbuslara dönüşen rüyalarımın kurtarmıştı. O kâbuslarda Suad çocuk değildi. Sevsen'in arkadaşlarına benzeyen, yüzü kutu kutu ucuz makyaj malzemeleriyle boyanmış olgun bir kadın olarak geliyor ve bana ölümlerin yaşlanıp yaşlanmadığını soruyordu.

Suad'ın mezarıyla ilgilenip ilgilenmediğini sormak için mezarlık bekçisine bakındım. Bana mezarlığın şehirdişine taşınacağını, kardeşim Reşid'in gelip Suad'ın kemiklerini usulen bir tutanakla teslim aldığını söylemişti soğukkanlılıkla. Bir toprak yığınının başında ağladığımı düşününce irkildim. Anneme, Suad'ın bizimle aynı evi payla-

şan kalıntılarından bahsettim. Hâlâ onu hatırlıyor olmama şaşırmış ama eski bir utancın geri dönmesi üzerinde fazla durmamıştı. Sadece, tanımadığı bir adama bakar gibi yüzüme bakmakla yetinmişti. Sağ yanağımdaki falçata izlerine, ekşi ekşi ter kokan elbiselerime bakıyordu. Elinden sıkıca tutup güvenli yollara çıkan köşe başlarını ezberlettiği, pos bıyıklı adamların marul yaprakları gibi tazelik çocukları gözetleyerek onlara تنها kiraz bahçelerinde tecavüz ettiklerine dair hikâyeler anlattığı o küçük çocuğun üzerindekiyle hiç benzemiyordu.

Annem umutlu gözlerle ufka bakıp gülerек okul şarkıları mırıldanıyordu. Okula girip müdürün odasında oturmuş, kendini saygın bir meslektaş olarak tanıtmıştı. Oradan buradan kırparak babamın Amerika'ya taşındığını, birkaç yıla kalmaz bizi de yanına alacağını anlatırken müdürün süzen bakışları ona her erkeğin arzulayacağı terk edilmiş bir kadın olduğunu hatırlatıyordu.

Soğukkanlılıkla kahvesini içerken içten içe tekrar güç toplamaya çalışıyordu. Kibirli bir edayla yeniden anlatmaya koyuldu; kendisi öğrencilerinin saygısını kazanmış bir öğretmendi. Onlara, iç seslerine kulak vermeyi öğretiyordu. Çok sevgili şehri Halep'e de çocukları için dönmüştü. Çelişkili cümlelerle taşralıları bir övüyor, bir yeriordu. Müdür, onun sıkıntılarına anlayışla yaklaştıkça o da anlatmaya devam ediyor, gelen askerlerin gözlerinde hiç de güven verici bir bakış bulamadığından bahsediyordu. Gelecek günlerin şalgam acısı gibi olacağı konusunda müdür de onunla hemfikir di.

Müdür yeni öğrencisiyle, yani benimle, takdir eder bir tavırla tokalaştı. Üzerimdeki yeni üniformadan limon esansı yayılıyordu. Yaka cebimde oyali bir mendil, tırnaklarım tertemiz kesilmiş, saçım kokulu kınayla taranmıştı. Annemle vedalaşırken, basın özgürlüğünün olmadığı bir yerde yaşamının zorluğuyla ilgili sözlerini başıyla onaylıyordu. Anneme, akşamları dağıtıma çıkan *Bayrak* gazetesinin geçmiş sayılarını bulmasını, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasını savunan köşe yazılarını okuması gerektiğini hatırlattı.

Okulun uzun koridorundan geçiyorduk, müdür beni sınıfıma götürüyordu. Burayı Fransız bir mühendis yapmış. Aslında yüksek tavanı, geniş odaları, bahar güneşi altında parıltıyan Şam gülleriyle dolu çiçek bahçelerine bakan pencereleriyle burası, verem hastaları için bir sanatoryum olarak inşa edilmiş. Ta ki hastalar sıcak bir ikinci vaktinde dondurma gibi eriyene kadar...

Müdür, ilk öğretmenimin kulağına bir şeyler fısıldıyordu. Her ne söylediyse öğretmen beni güler yüzle, çok hoş karşılamıştı. En ön sıraya, benim gibi ufak bir çocuğun yanına oturtmuştu beni. Çocuğa elimi uzattım, arkadaş olduk. Adı Cabir'di. Arka mahallede bize yakın bir yerde oturuyordu. İlk fırsatta ona kardeşlerimi anlattım. Onu eve davet ettim, oyuncaklarımı paylaştım. Sonsuza dek dost kalmaya ant içtik. Kanlarımızı birleştirmemiz Sevsen'e komik gelmişti. Hemen kaynaşvermiştik. Çoğu zaman benim odamda vakit geçirirdik. Reşid bize sevdiğimiz şarkıları çalar, biz de sessizce dinlerdik.

Artık annemin tavsiyelerine kulak asmıyordum. Sapık erkeklerden korkmadan toprak yollardan aylak aylak yürüyordum. Cabir'le birlikte mahallenin dar yollarında dolaşıyorduk. Ayn Tell'deki çırcır fabrikası civarında dökülen pamukları topluyor, bakır teller çalıyor, çöplükleri karıştırıp boş şişeler buluyor, sonra da hepsini götürüp pazar günleri kurulan civardaki pazarda az bir paraya satıyorduk. En azından öğleden sonramızı Opera Sineması'nda geçirmeye yetiyordu. Mısır ve Hint melodramlarına bayılırdık; filmin sonunda hep fakir ama yakışıklı âşıklar kazanırdı.

Cabir'in yanındaki sandalyeye kuruluyorum. Soğuğun ve bu gündüz eğlencesinin az sayıdaki müdavimlerinin nefes alış verişlerinin tadını çıkarıyorum. Bir taraftan da taptığım Necla Fethi'nin bütün çekiciliğini ortaya çıkaran kısacık elbiseleriyle salınmasını bekliyorum. "Büyüdüğümde Mısır'a gidip Necla Fethi'yi bulup ona selamını iletceğim," diyorum Cabir'e. Susmam için dürtüyor, kafamı çevirip bakıyorum, gözyaşlarına boğulduğunu görüyorum. Kötülerin cezasını na-

sıl bulduğunu göstermeden filmi bitiren yönetmene kızıyor. Yürüyerek mahallemize dönerken bir yandan Araks'tan aldığımız ekmek arası falafeli mideye indiriyor, diğer yandan da kafamızda filmi tamamlıyoruz. Bizim filmimizde sevdalı kahramanlarımız aşkın en ihtişamlı hâlini yaşıyorlar. Dükkânlarından içki ve pastırma kokusu yayılan Süleymaniye Caddesi'nden geçerken akşam trenini beklemek için Cabir'i ikna ya uğraşıyorum. Bana şöyle bir bakıp gülüyor ve trenlere küfrediyor. Beni tek başıma bırakıyor. Raylara büyük çiviler koyup yedi trenini bekliyorum. Trenin demir tekerleri onları kılıca dönüştürecek; Cabir, amcasının tornacı dükkânında kılıçlara delik açtıracak, sonra biz de onları haydutlar gibi boynumuza asacağız.

Annem boynumdaki kılıçlara bakıyor. Gözüne dilenci gibi görünüyordum. Elbiselerim kir içinde, tırnaklarım uzamış... Sokağın keşmekeşinden ve teni şalgam turşusu gibi kokan adamlardan korumayı planladığı evimizin o seçkinliğini yerle bir edecek kadar yoldan çıktığım gözlerinden okunuyor.

Evdeki sükûnet çok uzun sürmemiştii; Yoldaş Fevvez'in kardeşlerinin haykırışları, köyden gelirken getirdikleri koyun ve keçilerin sesleri evi dolduruyordu. Daha evdeki odaları bile paylaşmadan tavuklar için koca bir kümes yapmışlardı. Karıları yazın tüm günlerini patlıcan kızartarak geçirirdi. Bir de büyük kardeş olan Yoldaş Fevvez'a Başkan'ı yüceltme konusunda onun yolundan gittiklerini hatırlatırcasına ayaklarını yere vura vura tepinen çocuklarının sümüklerini silerlerdi. Akşamları, devrimin ateşli gürültüsünün ortasında koro hâlinde Parti marşları söylerlerdi. Söylemekle kalmayıp bir de teybe Başkan'ın konuşmalarını koyar, sesini açar, kalabalıklarla birlikte slogan atarlardı. Onların bu gürültüleri annemi hayal kırıklığına uğratmıştı. Birçok eski arkadaşının artık birer Parti mensubu olduğunu öğrendiğinde ise umutsuzluğu daha da artmıştı. Ajandalarının en tepesine Başkan'dan alıntı bir söz yazarlar, onu yücelten şarkıları ezberlerlerdi. Annem, onların foklara benzemeye başladıklarını

ilk kez fark ediyordu; bir örnek giysiler giyiyor, aynı ucuz kokuları kullanıyorlardı. İçine kapanmıştı. Gösterişçi eski arkadaşlarının çok uzaklarda kalmış şarkılara karışan seslerini tekrar anımsatacak hayalî bir dünya kurmaya başladı. Sıradan bir hayat yaşamamanın o kadar da kötü olmadığına kendini ikna etmiş, düşmanlarıyla dost olması gerekmediğine karar vermişti.

Bana üzülerek bakıyordu annem, komşularının çocuklarına benziyordum; elbiselerim kirli, saçım başım darmadağındı. Beni banyonun eşiğine oturtup eski temiz hâlime kavuşturana kadar kendini helak etti, ellerimi pamuk yağıyla ovdu, bu koku bana kapana ya-kalanmış fare kokusunu çağırıyordu. Bu sırada, Reşid ve Sevsen kitaplarımın sayfalarını büyük bir keyifle yırtıp havaya fırlatıyor, odanın içinde kar taneleri gibi yağdırıyorlardı. Sevsen, romantik bir sevgiliyle kar altında yürüdüğünü, kendisini elinden tutup uzak bir şehirdeki köprülere götürdüğünü ve akşam çökerken öpüşüklerini hayal ediyordu.

Beyaz taştan yapılmış yeni evimizi sevmiştik. Kapısında, harfleri iç içe bir Kuran ayeti işlenmişti. Annem, binayı yapanın bu ayeti taş kemerin üstüne oyma isteğini geri çevirmemişti. Hiçbir şeyi tesadüfe bırakmamıştı; pazardan klasik Fransız tarzında, kullanılmış bir pirinç takım almıştı. Ayaklarını tamir etti, pirinç süslemelerini parlattı ve yatak odalarımıza bölüştürdü. Büyük yatağı kendi odası için saklamıştı. Gece boyunca o yatağın üzerinde bir başına bir oraya bir buraya dönüp duruyordu. Babamdan geriye kalan anılarını anımsıyordu; kendisiyle evlenmesi, sonra terk edip gitmesi... Bu hikâye ona inanılması imkânsız bir melodram filmi gibi geliyordu. Elena'yla Amerika'ya gitmeden önce babamın defalarca bahsini açtığı o kasveti görememişti. Ta ki çocuklarıyla yaşayan terk edilmiş bir kadın olana ve özgürlük namına kalan ne varsa hepsine el koyan bir partiyle paralel bir hayat yaşayana dek...

HALİD HALİFE BU ŞEHRİN MUTFAKLARINDA BİÇAK YOK

Türkçeleştiren: Hümeýra Rızvanođlu Süzen

“Sözcüklerin silahları durduramayacağını biliyorum, ama sessiz kalmak da utanç verici,” diyen Halid Halife, *Bu Şehrin Mutfaqlarında Bıçak Yok* romanıyla politik, dinî ve cinsel zorbalığın gölgesi altında yaşayan Suriyeli bir ailenin üç nesle yayılan, “utanç” duygusuyla kuşatılmış hikâyesini anlatıyor.

Yıllar içinde yıkıcı bir dönüşüme maruz kalan, çoğu kişinin eski günlerini özlemle andığı Halep şehrinin başlı başına bir karakter olarak yer aldığı roman; elli yılı aşkın bir dönemde Suriye’de yaşanan toplumsal parçalanmayı, yıkılan hayalleri, şiddeti, bastırılan acı ve korkuyu sosyal ve psikolojik derinlikle yarattığı çok sayıda karakter aracılığıyla gözler önüne seriyor.

delidolu.com.tr

f t i @ delidolukitap

Delidolu Yayınları

ISBN: 978-605-2349-52-6

9 786052 349526